

DOGMATISCH POLARISEREN

Probleemschets

In de dertiger jaren werd in Duitsland een maatschappelijke stroming dominant die uiteindelijk het land en Europa bijna ten gronde richtte.

Een gelijkaardig proces lijkt zich nu te ontwikkelen in Westerse democratieën. De USA voorop. Het doel is het fundament onder de democratie onderuit te halen en een autocratisch bestuur te installeren. Uiteindelijk wordt het eindspel dan een herhaling van een scenario van Wereldoorlog II.

Ook in Nederland zijn er symptomen te zien die kunnen leiden tot deze een ontwikkeling. Groeperingen streven naar dominantie op een manier en met methoden die de democratie geweld aan doen. Een schrikbarend perspectief.

Wat is er aan de hand? Wat zijn de drijvende processen?

Het gedrag van delen van de bevolking laat een opmars zien van dogmatisme, polarisatie en intolerantie. Het effect daarvan is dat egocentrisme niet gericht is op constructieve groepsprocessen en op het continueren van ongestoord en geordend samen te leven.

De zorg om de ander wordt verdrongen door egoïsme en leidt tot het uitstoten van wie hinderlijk het proces van realiseren van de eigen behoeften in de weg staat. Solidariteit wordt een ongewenste en hinderlijke karakteristiek om een maatschappij in te richten in deze tijd. De ander is niet langer een doel maar een instrument geworden om aan je trekken te komen.

Een combinatie van factoren bevorderen deze processen.

- Qua informatie is de gehele wereld je achtertuin. Wat waar dan ook gebeurt is voor jou beschikbaar door de diverse media. Weliswaar gefilterd door de verschillende zendgemachtigden.
- De mimetische begeerte grijpt de kans te woekeren en corrupteert het sociale gevoel en de afhankelijkheid van anderen. Je inzetten voor een ander of voor een groep is geen levensbehoefte meer.
- De eigen interpretatie van de informatie levert een mening en/of een standpunt op. De adequaatheid van jouw mening op basis van de aangedragen informatie is niet gegarandeerd. Dat vraagt een vorm van metacognitie om uit het aanbod en uit je eigen filters tot stuurinformatie voor te komen voor je gedrag. En weet je dan zeker dat jouw keuzes wel van jou zijn of ben je gemanipuleerd door de marketing, door zieners of populisten?
- De besluitvorming over maatschappelijke problemen heeft zijn transparantie verloren en de burger erkent het gezag van de gekozen gezagsdragers niet zonder meer.

De strategie om je doel te bereiken wordt dan het intolerant dogmatisch polariseren

Dit wordt zichtbaar in een aantal processen:

- Complotteren met soortgenoten. De onderlinge band demonstreren en bevestigen in het gebruiken van fysiek en emotioneel geweld. Provoceren is het devies.
- Terrorisme en staatsterrorisme. De tegenstanders niet alleen verslaan maar ook vernietigen.
- Het ontkennen van wat niet dienstbaar is en vastzitten in eigen gefabriceerde waarheden. De complotten zijn niet te weerleggen met feiten of kennis want die worden juist genegeerd. Zich afsluiten voor de mogelijkheid dat de eigen waarheid wel eens niet de

waarheid voor alle of vele anderen is. Compromissen zijn niet mogelijk want daaruit zou blijken dat het eigen gelijk toch geen eeuwigheidswaarde te hebben, want wat ik vind is alleen maar mijn waarheid en ze geldt voor iedereen.

- Intolerantie en extremisme is de regel. Geen leugen is te groot als hij het doel dient.

Welke houding zit achter deze begrippen?

Intolerant

- Geen ruimte bieden aan andere opvattingen dan die van jezelf
- Het conflict niet schuwen
- De eigen waarheid mag niet bestreden of genegeerd worden.

Tolerantie is een moreel ideaal dat ertoe leidt dat je afziet van dwang en geweld. Tolerantie vindt zijn grens waar de beginselen als democratisch handelen, mensenrechten, onafhankelijke rechterlijke macht niet meer worden gerespecteerd. Intolerantie is het tegenovergestelde, het eigen belang is de enige wat telt.

Dogmatisch: niet denken maar weten.

- Aangeleerd of opgedrongen standpunten innemen en die onwrikbaar en onveranderbaar verklaren
- De standpunten zijn in beton gegoten, nieuwe informatie wordt genegeerd en nieuwe kennis wordt ontkend.

Populisten formuleren hun doelen vanuit tegenstellingen en ze versimpelen de oplossing van alle maatschappelijke problemen tot één oorzaak die gelegen is in de persoonskenmerken van diegene die ze als bron beschouwen. Zij houden zich dan ook het recht voor die persoon of die groep te isoleren, uit te sluiten en zo mogelijk te

vernietigen. Populisten kiezen ervoor onbewuste angsten die leven bij hun medestaanders te mobiliseren om zo een machtsfactor in de politiek te mobiliseren.

Complexe problemen dienen dan ook niet door feiten onderbouwd te worden want dan loop je de kans dat het gecreëerde vijandsbeeld ondermijnd wordt. Het vijandsbeeld moet hun standpunten legitimeren. Democratische instituties, de wetenschap en de rechterlijke macht worden geminacht en gemarginaliseerd.

Polariseren

- Denken vanuit de positie van de machtige. Het respect voor de ander legt het af tegen de eigendunk. Gelijkwaardigheid wordt niet erkend.
- Denken in termen van conflict, de sterkste zijn, de ander dwingen jouw standpunt te accepteren
- Redeneren vanuit tegenstellingen door de polen van het spectrum op te zoeken.

Polariseren wordt in de huidige maatschappij makkelijker doordat de communicatie niet meer direct face-to-face gebeurt maar via internet. Via de media wordt informatie, complottheorieën, bedreigingen, fictieve beschuldigingen en persoonlijke beledigingen snel en zeer ruim verspreid. Tevens kan men via internet medestanders oproepen om in actie te komen om maatschappelijke processen te ontwrichten.

Welke capaciteiten dreigen we kwijt te raken?

Een aantal sociale gedragingen worden minder beoefend.

- Relativeren van de eigen persoon en van de eigen positie in de maatschappij

- Dienstbaarheid aan ...
- Tevreden zijn met wat er is.
- Geloven in de ander.
- Empathie betonen
- Voldoening vinden in het zijn niet in het hebben
- Oplossingsgericht zijn en juist niet probleemgericht
- Zicht hebben op de eigen beperkingen
- Sturen op feiten en kennis

Codewoorden die op wijzen op het faciliteren van intolerant dogmatisch polariseren

White supremacy, gender discriminatie, slavernij, rassendiscriminatie, immigratie stop, volksidentiteit, hooliganisme, zinloos geweld, eigen trots eerst, virus waanzin.

Hoe lang laten we dit proces nog voortwoekeren?

Wat doen we eraan? De weg naar respectvol onderling afspraken maken begint en eindigt wanneer we tolerant oplossingsgericht communiceren.

Enkele mogelijkheden:

Allereerst de bestaande signalen serieus nemen. De bedreiging van het intolerant dogmatisch polariseren is reëel. Dus het heropvoeden van de regering en van alle leidinggevenden in het omgaan met deze ondermijnende mentaliteit door te:

- Bestrijden van het negeren van kennis. Juist kennis als uitgangspunt nemen voor beleidsbeslissingen en dat uitdragen.
- Bereid zijn desnoods met dwang een besluit af te dwingen.

- Samenwerking ontwikkelen op de grote thema's: milieumaatregelen, covid-19 bestrijding en de te nemen maatregelen.

Omdat alles in de kosmos en in ons leven in beweging is en dus verandert bestaan onwrikbare standpunten niet. Het leven is altijd zich aanpassen aan veranderende situaties om zichzelf te kunnen blijven. Voortschrijdend inzicht is een heilzaam wapen om de levensproblemen te gemoed te treden.

Beoefenen van constructief egocentrisme kan redding brengen en de verharding, de radicalisering in van de maatschappij voorkomen.

Elkaar benaderen vanuit het zoeken naar de beweegredenen van het gedag en niet focussen op wat levert het mij op brengt een groepsproces op gang waar radicalisering geen kans krijgt omdat de ander niet meer een middel is maar een doel van het samenleven. Er ontstaat contact en samenleven en solidariteit in de aanpak van de problemen die de veranderende wereld meebrengt.

Elementen voor een aanpak in de praktijk.

Elkaar opvoeden en bij de les houden, het samen leven met je gemeenschap niet belonen maar normaal vinden.

- De juiste politieke keuzes maken. Bewust stemmen tegen autocratische leiders of partijen die de democratie uitsluiten.
- Gezagsgetrouw handelen om de ander te beschermen, d.w.z. democratische besluiten accepteren en uitvoeren.
- Vaccinatieplicht accepteren alsof het een rijbewijs is om zich vrij te kunnen bewegen.
- Demagogisch machtsvertoon bij protesten of betogingen afkeuren en als poging tot chantage behandelen.

- Milieumaatregelen navolgen, dus minder reizen, de schaduwkant van windmolenparken erkennen en accepteren.

Verantwoording van de aanpak. Beginnen bij het individu en uitrollen in de groep.

De ontwikkeling van een individu is afhankelijk van zijn genetische codes, zijn leefomstandigheden en de keuze die hij maakt om slaafs te gehoorzamen aan zijn genen of om wanneer het hem past zijn genen onbevoegd te verklaren om in deze situatie zijn gedrag te bepalen. Binnen de grenzen van zijn mogelijkheden bepaalt het individu zelf wat hij wil bereiken, welke weg hij daarvoor kist en wat hij zelf doet of wat hij uitbesteedt aan een ander of het toeval.

Jezelf worden doe je zelf.

We worden gedreven door twee fundamentele behoeften te weten zelfrealisatie en de behoefte aan contact. Op jezelf gericht zijn is een algemeen menselijke situatie. Iedereen is egocentrisch van aard. Vervolgens kies je te evolueren naar egoïstisch of naar een bestaan met, voor en tussen de anderen, de weg naar altruïsme. De behoefte aan contact kan leiden tot een dienstverlenende houding of tot een narcistische opstelling tegen de andere. De leefomstandigheden kunnen wel je ontwikkeling belemmeren of bevorderen.

Het individu neemt een emotioneel standpunt in op wat in zijn ontwikkeling en als volwassene gebeurt. Het belemmerend gedrag van de tegenstanders kan leiden tot frustratie, jaloezie, woede of acceptatie van een verlies. De onderliggende mimetische begeerte geeft hieraan richting.

Een bronaanpak van het in dit stuk beschreven probleem heeft volgens mij het grootste effect wanneer je vertrekt vanuit het individu dat zichzelf en zijn omgeving bespeelt. Maatschappelijke campagnes zullen enkel een positief effect kunnen opleveren wanneer ze drijven op vele persoonlijke initiatieven die de gelijkwaardigheid van de ander bevestigen.

Algemene richtlijnen en maatregelen kunnen ondersteunend werken maar de kracht om te veranderen moet komen van ieders individuele attitude. Weet je nog, het start bij tolerant oplossingsgericht communiceren. De nuance regeert.

Achtergrondinformatie vind je op deze site in de artikelen:

Een offensieve strategisch tegen populisme. (19-4-2020);

Opbouwend egocentrisme. (20-4-2020)

Tolerantie als bindend proces. (14-11-2020);

Operationalisatie van gelijkwaardigheid (20-3-2021)